

TRAJNOSTNO
POROČILO DRUŽBE
SLOVENSKI
DRŽAVNI
GOZDOVI, D. O. O.,
Z A
L E T O 2 0 1 8

SLOVENSKI DRŽAVNI GOZDOVI d. o. o.
Rožna ulica 39, 1330 Kočevje
Julij 2019

Slovenski državni gozdovi, d. o. o.

Rožna ulica 39, 1330 Kočevje

Matična številka: 7035845000

ID za DDV: SI 75204878

Vpis v sodni register: SRG 2016/11251, Okrožno sodišče v Ljubljani, 17. 3. 2016

Julij 2019

Založnik: *Slovenski državni gozdovi d.o.o.*

Oblikovanje: *Tomato Košir*

Stavljeno v črkovnih vrstah: *Ingra / Ermina Medvedoviča in Garamond Premier Pro*

Fotografije: *Vasja Marinč, Dejan Benčina*

TRAJNOSTNO
POROČILO DRUŽBE

Slovenski državni gozdovi, d. o. o.,

Z A

LETO 2018

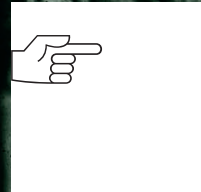

K A Z A L O

- ▶ *Uvod* 09
- ▶ *Gozdovi v Sloveniji* 11
- ▶ *Cilji gospodarjenja z državnimi gozdovi* 12
- ▶ *Gozdnogospodarsko načrtovanje* 12
- ▶ *Večnamenska raba gozdov* 13
- ▶ *Vpliv podnebnih sprememb na gospodarjenje z gozdovi* 16
- ▶ *Naravne ujme* 20
- ▶ *Ohranjanje narave* 21
- ▶ *Živalski svet* 25
- ▶ *Gozdno-lesne verige* 27
- ▶ *Oskrba prebivalcev* 30
- ▶ *Izobraževanje in raziskave* 31

Uvod

Naša skupna dolžnost je, da naravo ohranimo za prihodnje rodove. Ohranjanje narave in varstvo okolja je zato sestavni del našega vsakodnevnega delovanja. Ta usmeritev je zapisana že v Zakonu o gospodarjenju z gozdovi v lasti Republike Slovenije, s katerim je bila sredi leta 2016 ustanovljena družba Slovenski državni gozdovi d.o.o. (SiDG).

Kot največji upravljalec gozdov in naravnega okolja v Republiki Sloveniji čutimo posebno odgovornost za ohranjanje gozdov za prihodnje rodove in zagotavljanje vseh funkcij gozda. To vključuje tudi pripravo gozda na posledice podnebnih sprememb ob sočasnem oblikovanju stabilnega gozda, ki kot ponor ogljika pomembno prispeva k blaženju posledic podnebnih sprememb.

*Leta 1713 je bila natisnjena knjiga **Silvicultura Oeconomica**, prva knjiga, ki obravnava trajnost gospodarjenja s kakšnim naravnim virom - gozdom. Avtor knjige je bil Hans Carl von Carlowitz, ki velja za »izumitelja« izraza vzdržen oziroma trajnosten. Po tem konceptu se ne sme posekati več, kot v gozdu priraste: »Les je potreben kot vsakdanji kruh, zato bi ga morali uporabljati previdno v ravnovesju s prirastkom in to nenehno, kontinuirano ter perpetuirano«. Pomen gozda je poleg lesa Hans Carl von Carlowitz videl tudi v drugih nematerialnih dobrinah. Pojem trajnostnega gospodarjenja se je do danes od gozdarstva prenesel še na druga področja.*

Zavedamo se, da je ekonomsko uspešno poslovanje samo eden od vidikov našega dela. Intenzivno gospodarjenje z gozdom ves čas usklajujemo z ekološko in socialno komponento gozda.

Osnovna načela našega dela so:

- ▶ **Trajnost** je temelj našega delovanja. S tem načelom ohranjamo gozdove za naslednje rodove in zagotavljamo stabilnost donosov iz gozda, kar dosegamo z upoštevanjem gozda kot ekosistema z vsemi komponentami.
- ▶ S **sonaravnim gospodarjenjem** preko posnemanja naravnih procesov v razvoju gozdnih ekosistemov usmerjamo razvoj gozdov, ohranjamo biotsko raznovrstnost ter s tem krepimo gozdne ekosisteme.
- ▶ Z **večnamenskim gospodarjenjem** z gozdovi zagotavljamo, da gozd ni le vir surovine, temveč ima različne funkcije – poleg proizvodnih tudi ekološke in socialne.

Za doseg teh ciljev se poslužujemo prilagojenega gospodarjenja, ki ne išče kratkoročnih maksimalnih donosov, temveč stabilen in optimalen donos gozda na dolgo časovno obdobje.

Ključne številke:

m³

Možni posek
(bruto):
1,5 milijona m³

Letni posek (neto):
1.515.925 m³
(2018),
1.141.204 m³
(2017)

ha

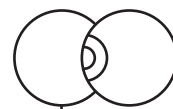
Površina
državnih gozdov:
235.497 ha

Sanitarni posek
v %
85 % (2018),
42 % (2017)

%

Drevesne vrste:
bukev 36%,
smreka 32 %,
jelka 11 %,
plemeniti
listavci 6 %,
ostali trdi
listavci 5 %,
hrast 4 %,
druge drevesne
vrste 6 %.

Varovalni
gozdovi
21.784 ha

Gozdni
rezervati
6.091 ha

Gozdovi v Sloveniji

Gozdovi v Sloveniji prekrivajo 58,1 % ozemlja države. Raztezajo se na več kot 1.177.000 hektarjih.

Gozdni rezervati predstavljajo 9.500 hektarjev, varovalni gozdovi pa 99.000 hektarjev.

Družba siDG gospodari z 235.497 hektarji **gozda, ki je v lasti Republike Slovenije**.

Lesna zaloga slovenskih gozdov v povprečju znaša 302 m³/ha.

Delež **lesne zaloge** iglavcev je 44,9 % in listavcev 55,1 %.

V slovenskih gozdovih **priraste letno** v povprečju 7,5 m³ lesa na hektar.

20,8 % gozdov je v lastništvu države, 76,5 % jih je v zasebni lasti, 2,7 % pa v lasti lokalnih skupnosti. Zasebna posest je zelo razdrobljena. Večji in strnjeni kompleksi državnih gozdov omogočajo lažje, kakovostno, strokovno in bolj ekonomično gospodarjenje z gozdom.

U siDG odgovorno skrbimo za vsak osmi kvadratni meter naše države.

Družba siDG gospodari z gozdovi skladno z določili Zakona o gozdovih ter sočasno uresničuje tudi cilje in usmeritve Nacionalnega gozdnega programa. Ker družba gospodari z gozdovi v državni oziroma javni lasti, pri svojem delu zasleduje še druge cilje, ki zagotavljajo širšo družbeno korist za vse državljane Republike Slovenije ter omogočajo razvoj lesno-predelovalne industrije.

Cilji gospodarjenja z državnimi gozdovi

1. ob upoštevanju načel trajnostnega, večnamenskega in sonaravnega gospodarjenja z državnimi gozdovi dosega čim višji donos in kakovost gozdnih lesnih sortimentov;
2. prispevati k vzpostavitvi in razvoju gozdno-lesnih verig, promociji lesa in lesnih proizvodov ter oblikovanju zelenih delovnih mest;
3. dolgoročno povečevati površino državnih gozdov;
4. prispevati k doseganju ciljev razvoja podeželja, zlasti ohranjanja kmetij in podeželja v gorskem in hribovitem svetu z omejenimi možnostmi gospodarjenja;
5. prispevati k doseganju ciljev ohranjanja narave, zlasti k doseganju ciljev območij Natura 2000 in zavarovanih območij;
6. na področju gozdov, gozdarstva in lesarstva omogočati usposabljanje strokovnega osebja ter podpirati izobraževanje in znanstvenoraziskovalno delo;
7. izvajati prodajo lesa na panju v minimalnem obsegu.

Gozdnogospodarsko načrtovanje

Načrtno gospodarjenje z gozdom je temelj za trajnostno, večnamensko in sonaravno gozdarstvo, ki upošteva rastiščne razmere, sestojne razmere in vse funkcije gozda. Močne povezave vseh komponent gozdnega ekosistema so danes osnova za celostno sonaravno usmerjanje razvoja gozdov.

siDG z gozdovi upravlja skladno z usmeritvami in ukrepi, ki so opredeljeni v načrtih za gospodarjenje z gozdovi in jih pripravlja Zavod za gozdove Slovenije (ZGS).

Gozdnogospodarsko načrtovanje ima v Sloveniji že dolgo tradicijo. Začetki segajo v prvo polovico 18. stoletja, ko je bila za potrebe Idrijskega rudnika opravljena prva ureditev donosov lesa.

Kot prvi gozdnogospodarski načrt štejemo Flamenckov načrt za tolminske gozdove. Gospodarjenje z državnimi gozdovi je bilo skozi zgodovino najbolj zgledno urejeno. Gozdnogospodarski načrti so se najprej začeli izdelovati za državne gozdove, in sicer v začetku 50. let prejšnjega stoletja.

Slovenija je za namene gozdnogospodarskega načrtovanja razdeljena na 14 gozdnogospodarskih območij, ki se naprej delijo na manjše ureditvene enote - gozdnogospodarske enote in dalje na oddelke in odseke. Gospodarjenje z gozdovi usmerjamo na podlagi veljavnih gozdnogospodarskih načrtov območij in enot, katerih

priprava je v pristojnosti ZGS. siDG preko vzpostavljenega sistema sodelovanja pri gozdnogospodarskem načrtovanju aktivno sodeluje.

Za operativno izvedbo del na terenu je za siDG ključnega pomena gozdnogojitveno načrtovanje, kjer prihaja do neposredne konkretizacije usmeritev in ukrepov iz gozdnogospodarskih načrtov gozdnogospodarskih enot. Ti so temelj tudi za organiziranje dela pri sečnji in spravilu lesa ter za izvedbo vseh potrebnih vlaganj v gozdove. Pri izvedbi rekonstrukcij in novogradenj vlak upoštevamo tudi določila in omejitve podane v elaboratih gozdnih vlak. V posebnem delu gozdnogojitvenega načrta pa so določene še smernice in dela za ohranjanje ekoloških in socialnih funkcij gozda.

Podatki o realizacijah sečnje v preteklih letih, ki izhajajo iz poročila ZGS, dokazujejo, da je v državnih gozdovih realizacija načrtovanega možnega poseka zelo dobra (blizu načrtovane višine poseka), medtem ko v zasebnih gozdovih precej zaostaja za možnim oziroma načrtovanim posekom. Prav tako v državnih gozdovih beležimo dobro realizacijo gojitvenih in varstvenih del.

Večnamenska raba gozdov

Gospodarjenje z gozdovi je v Sloveniji urejeno na način, da upoštevamo tudi neproizvodne funkcije gozdov, katerih dodana vrednost je lahko nekajkrat večja od proizvodnih funkcij.

Zakon o gozdovih opredeljuje tri glavne skupine funkcij gozdov, pri čemer določa tudi, da je potrebno pri gospodarjenju hkrati upoštevati vse tri:

- ▶ **ekološke:** varovanje gozdnih zemljišč in sestojev, hidrološka, funkcija ohranjanja biotske raznovrstnosti ter klimatska funkcija;
- ▶ **socialne:** zaščitna funkcija – varovanje objektov, rekreacijska, turistična, poučna, raziskovalna, higiensko – zdravstvena funkcija, funkcija varovanja naravnih vrednot, funkcija varovanja kulturne dediščine, obrambna ter estetska funkcija;
- ▶ **proizvodne:** lesnoproizvodna funkcija, funkcija pridobivanje drugih gozdnih dobrin ter lovnogospodarska funkcija.

V siDG se trudimo odpravljati konflikte pri usklajevanju funkcij gozdov. Le ob upoštevanju vseh usmeritev in izvajanju predvidenih ukrepov bodo gozdovi opravljali vse zastopane funkcije.

Največji obseg vloženih sredstev predstavljajo prilagojen način gospodarjenja in vsa ostala vlaganja v obliki gozdnogojitvenih in varstvenih del ter del na gozdni infrastrukturi, s katerimi se preko posrednih učinkov krepijo tudi ekološke in socialne funkcije.

Tudi pri razpolaganju (nakup in prodaja gozdov) z državnimi gozdovi siDG zasleduje vse funkcije gozdov, saj prednostno kupuje varovalne in zaščitene gozdove ter gozdove v obmejnem pasu varovalnih gozdov. Oblikuje večje strnjene komplekse državnih gozdov in zmanjšuje delež državnih gozdov v solastnini. Vse to omogoča lažje gospodarjenje ter posledično uresničevanje gozdnogospodarskih načrtov.

siDG daje tudi ustrezna soglasja zunanjim deležnikom za aktivnosti, ki neposredno krepijo različne funkcije gozda:

Izdana soglasja siDG od ustanovitve do konca 2018

Lovski objekti in opazovalnice živali	20
Objekti za potrebe čebelarjenja (premični čebelnjaki ipd.)	7
Prireditve in slovesnosti (športne, kulturne, žalne, ipd.)	41
Ureditve in obnove pešpoti (učne, tematske, ipd.)	26
Postavitev informacijskih oznak (informacijske table, oznake, obeležja, ipd.)	12
Objekti športne infrastrukture (kolesarski park, trim steza, ipd.)	11
Terenske, arheološke raziskave ipd.	13

V ukrepe za krepitev socialnih funkcij usmerjamo vedno večji delež sredstev, ki jih naša družba ustvari iz naslova proizvodnih funkcij. Gre za projekte, kot so urejanje gozdnih poti, čiščenje pešpoti, izvajanje vedutne sečnje, postavljanje klopi v primestnih gozdovih, postavitve informativnih tabel in smerokazov, vzdrževanje kulturnih spomenikov, ohranjanje tehnične gozdarske dediščine, podpora športno-rekreativnim dogodkom, promocija gozda in gozdarstva, sodelovanje z izobraževalnimi ustanovami...

Najpomembnejši projekti spodbujanja socialnih funkcij gozda v letu 2018 so bili:

- ▶ organizirali smo vseslovensko prostovoljno akcijo pogozdovanja, ki se je udeležilo preko 400 udeležencev, med njimi tudi predsednik Republike Slovenije,
- ▶ postavili smo več parkovnih klopi v Betnavskem gozdu pri Mariboru in Lovrencu na Pohorju,
- ▶ v sodelovanju z Občino Logatec smo na Planinskem polju izvedli vedutno sečnjo, v sodelovanju z Mestno občino Velenje pa smo izvedeli posek dreves, ki so najbolj zastirala pogled na Velenjski grad,
- ▶ začeli smo s prvimi investicijsko-vzdrževalnimi deli na Bazi 20, kulturnem spomeniku državnega pomena,
- ▶ omogočili smo več športno rekreativnih dogodkov,
- ▶ Tehniškemu muzeju Slovenije smo omogočili odkup starodobnega gozdarskega traktorja goseničarja,
- ▶ bili smo generalni pokrovitelj mednarodnega tekmovanja gozdnih delavcev,
- ▶ Javnemu zavodu Krajinski park Ljubljansko barje smo pomagali izpeljati projekt Mednarodna regata deblakov - Navis 2018, ki je pomemben za osveščanje širše javnosti o pomenu varovanja narave in svetovne dediščine prazgodovinskih kolišč okoli Alp,
- ▶ sponzorirali smo organizacijo 21. strokovnega posveta Nacionalni program varstva okolja in njegov dialog z lokalnimi skupnostmi.

Z navedenimi aktivnostmi kažemo na veliko participativnost z vsemi deležniki v gozdnem prostoru.

Upliv podnebnih sprememb na gospodarjenje z gozdovi

Gozdarstvo ima v boju proti podnebnim spremembam pomembno vlogo in pričakujemo lahko, da bo v prihodnosti les skupaj s pitno vodo postal še bolj pomembna strateška surovina, povpraševanje po lesu pa bo večje od ponudbe. Zato se trudimo odgovorno upravljati naravne vire. Povečevanje ponorov ogljika v gozdovih je pomemben ukrep za zmanjševanje emisij toplogrednih plinov. Verjamemo pa, da bo v prihodnosti še večji pomen dobila raba lesa zaradi skladiščenja ogljika, nadomeščanja energetske in emisijsko intenzivnih materialov, ki v svojem življenjskem ciklu povzročajo emisije toplogrednih plinov, in za energetske rabo, ki je ogljično nevtralna, ima pa velik substitucijski učinek pri nadomeščanju fosilnih goriv.

Po ocenah ZGS danes v Sloveniji raste približno 627 milijonov dreves nad merskim pragom. Ob predpostavljene enakomernem prirastku jih vsako uro priraste novih 1.000 m³. V zadnjih 25 letih so lastniki gozdov posekali 90 milijonov m³ dreves, zraslo jih je 188 milijonov m³, ocena vrednosti lesne zaloge dreves pa je v tem času zrasla iz 14 na 21 milijard evrov.

Zupoštevanjem podatkov gozdnogospodarskih načrtov GGE, izdelanih v letu 2018, se je lesna zaloga slovenskih gozdov po podatkih ZGS v absolutnem povečala za 0,7 % (leto 2017: za 0,7 %) in je ob koncu leta 2018 znašala 355 milijonov m³. Povečala se je tudi povprečna lesna zaloga na hektar (upoštevajoč tudi na novo zarasle površine) in je ob koncu leta 2018 znašala 302 m³/ha (2017: 299 m³/ha). Primerjava deležev posameznih drevesnih vrst nakazuje nadaljevanje trendov zmanjševanja deleža iglavcev in naraščanja deleža listavcev. Zmanjšanje je v zadnjih 5 letih največje pri smreki (za 0,4 odstotne točke), od leta 1998 pa se je najbolj zmanjšal delež jelke (za 1,7 odstotne točke). Zmanjšani delež jelke so nadomestili večji deleži hrasta, plemenitih in trdih listavcev.

Najpomembnejša v boju proti podnebnim spremembam je skrb za ohranjanje avtohtonih drevesnih vrst ter ustrezne lesne zaloge v državnih gozdovih. To v prvi vrsti zagotavljamo:

- ▶ s sečnjo, ki ne presega letnega prirastka državnih gozdovih,
- ▶ z vlaganjem v gozdove, zlasti z rastišču primerno obnovo gozdov.

Del sredstev namenjamo tudi varstvu pred požari, ki v gozdu pustijo dolgotrajne posledice. Za varstvo pred požari je SiDG v letu 2018 porabil 2.125 delovnih ur (protipožarni preseki, postavitve in vzdrževanje informativnih tabel).

Gojenje in varstvo gozdov

Izvedba gozdnogojitvenih del v zadnjih letih sledi predvsem potrebam, ki jih narekujejo posledice naravnih ujm v gozdovih. Pri izvedbi gozdnogojitvenih ukrepov ima tako prednost sanacija posledic žledoloma, napada podlubnikov in vetroloma.

Vsa dela v državnih gozdovih izvedemo na podlagi odločb izdanih s strani ZGS, v katerih je določena vsebina in obseg dela. Po zadnjih objavljenih podatkih ZGS so bila v gozdovih vseh lastništev v letu 2018 opravljena negovalna dela na površini približno 3.800 hektarjev. Od tega smo negovalna dela (obžetev, nega mladja, nega gošče, nega letvenjaka, nega drogovnjaka) v državnih gozdovih izvedli na 2.150 hektarjih, čeprav delež državnih gozdov znaša zgolj petino vseh gozdov. Če nam bodo razmere naklonjene in se ne bomo soočali z naravnimi ujmami večjih razsežnosti, načrtujemo, da se bo obseg negovalnih del v prihodnjih letih bistveno povečal.

siDG posebno pozornost posveča gozdnogojitvenim in varstvenim delom, s katerimi obnavljamo poškodovane gozdove, omogočamo uspešen razvoj mladovja, preprečujemo razvoj erozijskih procesov in omejujemo širjenje škodljivih organizmov ter s tem ohranjamo in krepimo ekološke funkcije gozdov. Z ustrezno nego gozda:

- ▶ krepimo njegovo stabilnost,
- ▶ večamo kakovost lesne mase in vrednost gozda,
- ▶ krepimo ekološke in socialne funkcije gozda.

Obnovo gozdov poskušamo v največji meri zagotoviti z naravno obnovo in slediti konceptu sonaravnega gospodarjenja (gospodarjenja s posnemanjem naravnih procesov v gozdovih). V gozdovih, ki so bili močno poškodovani v ujmah in gradacijah podlubnikov in s tem močno spremenjeni, pa je poleg sečnje, nege in naravne obnove potrebna tudi obnova s sadnjo. Z umetno obnovo namreč hitreje vzpostavimo različne funkcije gozdov.

Sadnjo kot dopolnitev naravni obnovi uporabljamo:

- ▶ pri obnovi večjih površin po ujmah poškodovanih gozdov,
- ▶ ko naravna obnova ni mogoča ali je otežena, na primer ob slabem semenskem obrodu gozdnega drevja, pomanjkanju semenskih dreves, ko seme pojejo mali glodalci, ob oviranem ali onemogočenem vzniku semena,
- ▶ ko želimo enovrstne gozdove preusmeriti v gozdove z naravnejšo drevesno sestavo.

V letu 2018 je siDG za gozdnogojitvena in varstvena dela namenil skoraj 2,5 milijona evrov. V državnih gozdovih smo posadili 596.810 sadik različnega drevja (za primerjavo: leto pred tem smo jih posadili 281.993 kosov). Izvedli smo obeleževanje 52.860 sadik.

Priprava sestoja in tal za naravno obnovo gozdov	ha	247
Priprava tal za obnovo gozdov s sadnjo in setvijo	ha	187
Sadnja	ha	231
Setev	ha	2
Obžetev	ha	458
Nega mladja	ha	257
Nega gošče	ha	687
Nega letvenjaka	ha	391
Nega drogovnjaka	ha	361
Premaz vršičkov	ha	304
Zaščita s količenjem	kos	13.425
Zaščita s tulci	kos	12.200 - nova zaščita 1.555 - vzdrževanje 9.335 - obžetev 2.165 - odstranjevanje
Zaščita pred lupljenjem	kos	800
Postavitev in vzdrževanje ograje za zaščito mladovja	m	12.316 - novogradnja 24.044 - vzdrževanje 5.225 - odstranjevanje
Vzpostavljanje gozdne higiene	ure	1.186
Zatiralna dela za podlubnike	ure	396
Biomeliorativna dela in ohranjanje biotopov	ha	26
Vzdrževanje vodnih virov in kalov v gozdu	kos	164
Vzdrževanje grmišč in obrežij	ha	21

Vir: Poročilo ZGS o gozdovih za leto 2018

V državnih gozdovih je v prihodnjih letih predvidena obnova s sadnjo na skupno 343 hektarjih s 850.000 sadikami, od tega po naravnih ujmah na 260 hektarjih (650.000 sadik). Obnova s sadnjo se bo v naslednjih dveh letih zaključila na območjih žledoloma, na ostalih območjih (podlubniki in vetrolom) pa v naslednjih petih letih. Za sadnjo dosledno uporabljamo le sadike avtohtonih drevesnih vrst iz domačih drevesnic, ki zagotavljajo sledljivost sadik in so vzgojene skladno z vsemi pravili, ki zadevajo pridobivanje gozdnega genskega materiala. Sadike so tako klimatsko bolj utrjene in prilagojene za sajenje na območju Slovenije.

Pri obnovi gozdov moramo poskrbeti tudi za zaščito naravnega mladja in sadik gozdnega drevja pred rastlinojedo divjadjo, za kar se uporabljajo mehanska in druga zaščitna sredstva. siDG temu posveča vedno večjo pozornost. V lanskem letu je bilo za zaščito pred rastlinojedo parkljasto divjadjo porabljenih 4.308 delovnih ur, kar je še enkrat več kot v zasebnih gozdov (2.160 ur).

Da bi na pomen obnove in ohranjanja gozdov opozorili najširšo javnost, je siDG v letu 2018 prvič organiziral vseslovensko prostovoljno akcijo pogozdovanja. Zaradi dobrega odziva državljanov in medijske podpore smo se odločili, da bo akcija postala tradicionalna in jo bomo organizirali vsako leto. Izkazalo se je, da se je zaradi medijske odmevnosti naše akcije tudi pri zasebnih lastnikih povečalo zavedanja o pomenu obnove gozdov.

Naravne ujme

Posredni vplivi klimatskih sprememb na rast dreves so številne motnje - gradacije insektov, žledolomi, vetrolomi in gozdni požari. Poseben izziv pri gospodarjenju z gozdovi tako predstavljajo vse pogostejše naravne ujme. Te v gozdovih povzročajo hitre in velike spremembe v strukturi in sestavi gozda. Povzročajo škode velikega obsega na večjih površinah.

Največ škode v gozdovih v Sloveniji so v zadnjih letih povzročili žledolom in dva vetroloma ter gradacija podlubnikov, ki je bila v veliki meri posledica ujm in suš. Zaradi manjše odpornosti so bila poškodovana in oslABLJENA drevesa bolj dovzetna za napade škodljivcev in bolezni. Po podatkih ZGS je bil v letu 2018 delež sanitarne sečnje v skupnem poseku v vseh slovenskih gozdovih 67 %, kar je največji delež v času delovanja ZGS. Za državne gozdove je delež sanitarne sečnje še višji in znaša 85 % celotne sečnje.

Izsledki raziskav potrjujejo, da so raznomerni, mešani sestoji, ki gradijo različne drevesne vrste, odpornejši proti naravnim motnjam kot čisti sestoji. Mešani sestoji se tudi hitreje obnovijo v primerjavi s čistimi sestoji. Ta trditev seveda velja, če oblikujemo mešane gozdove z drevesnimi vrstami, ki so avtohtone oziroma prilagojene na konkretno rastišče. Na splošno velja, da so listavci v primerjavi z iglavci manj občutljivi za vetrolome, žledolome in snegolome.

Sanacija žledoloma v državnih gozdovih je skoraj zaključena, medtem ko je sanacija vetroloma v zaključni fazi. Realizacija sanacije vetroloma je bila ob koncu 2018 v državnih gozdovih boljša kot v zasebnih gozdovih, čeprav je bilo v državnih gozdovih posekanih kar 40 % vsega poseka zaradi vetroloma. Vetrolom je namreč najbolj prizadel obsežne komplekse državnih gozdov na Kočevskem, Notranjskem in Koroškem.

Vse bolj pomembno vlogo pri sanitarni sečnji prevzema lastna gozdna proizvodnja, ki smo jo začeli vzpostavljati s 1. januarjem 2018. Lastne zmogljivosti, s katerimi trenutno lahko opravimo okoli 7 % letnega obsega sečnje in spravila, smo namreč lahko preusmerili na izvajanje sanitarnih odločb, za katere med izvajalci sečnje in spravila na trgu ni bilo zanimanja. Po strateškem načrtu naj bi do leta 2021 siDG do 20 % sečnje in spravila opravil s svojimi zmogljivostmi.

Varstvo gozdov pred podlubniki

Problematika podlubnikov v slovenskih gozdovih je povezana tudi z visokim deležem smreke v lesni zalogi. Današnje poškodbe gozdov so nastale zlasti tam, kjer smreka raste zunaj svojega naravnega območja.

Zaradi podnebnih sprememb predstavljajo podlubniki največjo grožnjo slovenskim gozdovom.

Največje škode v državnih gozdovih so prisotne na območjih Kočevja in Postojne na nižjih nadmorskih višinah, ki rastiščno niso primerne za rast smreke. Podjetje siDG se že od začetka svojega operativnega poslovanja v juniju 2016 bori z gradacijami podlubnikov. Velike škode so nastale po nastopu ekstremnih vremenskih pojavov. Za siDG je pomembno, da se je posek po gradaciji podlubnikov v letih 2015 in 2016 začel v letu 2017 zmanjševati. Najboljši preventivni ukrep proti podlubnikom je snovanje gozdov z naravno sestavo drevesnih vrst. Toda ob tem se je potrebno zavedati, da je smreka ekonomsko pomembna drevesna vrsta, od katere je odvisna večina lesne industrije, tako v Sloveniji kot v sosednjih državah.

Ker se je ob sanitarnih sečnjah večjih razsežnosti pojavila zasičenost trga z gozdnimi lesnimi sortimenti, smo v letu 2018 kot začasni ukrep oblikovali skladišča, na katera smo iz gozdov prepeljali gozdne lesne sortimente in s tem omogočili bistveno hitrejšo sanacijo ter posledično preprečili širjenje podlubnikov.

Na površini državnih gozdov se je namenilo 4.645 ur delom za zatiranje pred podlubniki.

Ohranjanje narave

Gozdovi imajo ključno vlogo pri oblikovanju klime ter pomembno vplivajo na kroženje snovi in posameznih elementov. So kompleksen ekosistem, ki predstavlja življenjsko okolje številnim rastlinskim in živalskim vrstam ter glivam. Gozdovi predstavljajo pomemben ponor ogljikovega dioksida, ščitijo tla pred erozijo in preprečujejo nastanek plazov, zadržujejo padavinsko vodo in preprečujejo prehitro izhlapevanje vode. Gozdovi vplivajo tudi na temperaturo in zračno vlago. Gozd s krošnjami dreves, listnim odpadom in tlemi deluje kot naravni filter za onesnaževala v zraku, tleh in vodi.

Gozdarsko razvite države veliko pozornost posvečajo ekološkim funkcijam gozda, kot so varovalna, biotopska, klimatska in hidrološka funkcija. Evropska unija je s ciljem ohranja biotske raznolikosti vzpostavila omrežje Natura 2000, Slovenija pa ima med vsemi članicami EU največji delež zavarovanih območij Natura 2000 ter drugi največji biodiverzitetni indeks. Velik delež teh površin je v državnih gozdovih, kjer zato z njimi gospodarimo na prilagojen način. V EU omrežju varstvenih območij Natura 2000 je denimo 40 % državnih gozdov. Kočevsko je naše največje in najbolj gozdnato območje Natura 2000, ki po površini obsega nekaj več kot 100 km².

Natura 2000 je glavni nosilec ohranjanja narave v Sloveniji in v EU. Ukrepi za doseganje ciljev v območju Natura 2000 so načrtovani v gozdnogospodarskih načrtih gozdnogospodarskih enot. V siDG pri izvajanju vseh ukrepov upoštevamo načela, cilje in ukrepe ohranjanja biotske raznovrstnosti in varstva naravnih vrednot, opredeljene v naravovarstvenih smernicah za posamezno gozdnogospodarsko enoto.

Potrditve za dobro oblikovan sistem varovanja naravnih vrednot smo dobili, ko sta bila pragozdova Krokar in Snežnik-Ždrolce uvrščena na UNESCO seznam svetovne dediščine. Pragozd Krokar predstavlja nedotaknjene prvinske gozdove v osrčju dobro ohranjenih gozdov Kočevske. Je ostanek kompleksa nedotaknjenega pragozda na težje dostopnih predelih Borovške gore. S površino 74,49 hektarjev je največji pragozdni ostanek v Sloveniji in je bil za zavarovanje predlagan že pred več kot 50 leti. Gozdni rezervat Snežnik-Ždrolce predstavlja starodavne

bukove gozdove s predeli prvinskih gozdov. Tudi ta rezervat leži sredi obsežnega gozdnega kompleksa, ki sodi v omrežje Natura 2000, velikost gozdnega rezervata znaša 794 hektarjev in je naš največji gozdni rezervat.

Najbolj znan pragozd v državnih gozdovih je pragozd Rajhenavski Rog na Kočevskem, ki se razteza na 51 hektarjih. Gozdovi na Rogu so kraljestvo jelke in bukve. Jelko kraljico Roga uvrščamo v slovensko naravno dediščino, saj izstopa tako po velikosti (preko 51 metrov) kot debelini (496 cm) in starosti (500 let).

Območja, kjer se v državnih gozdovih ne gospodari ali se gospodari prilagojeno, so:

- ▶ gozdni rezervati,
- ▶ varovalni gozdovi,
- ▶ gozdovi s posebnim pomenom, ki jih razglasijo legalne skupnosti (npr. mestni gozdovi),
- ▶ ekocelice,
- ▶ druge oblike varovanih gozdov po predpisih s področja ohranjanja narave.

V državnih gozdovih je skupaj približno 6.000 hektarjev gozdnih rezervatov, v katerih ne izvajamo sečnje in ne odstranjujemo odmrlih dreves, ampak vse prepustimo naravi. Varovalni gozdovi, v katerih izvajamo omejeno upravljanje, se raztezajo na več kot 20.000 hektarjih. Za primerjavo: letni obseg gozdnogojitvenih del se izvaja na okoli 4.000 hektarjih.

V gozdnih rezervatih, varovalnih gozdovih ter gozdovih s posebnim namenom dosledno izpolnjujemo predpisan režim gospodarjenja.

V gozdovih imamo izločene ekocelice z ukrepanjem ter ekocelice brez ukrepanja, v katerih posek ni dovoljen. V državnih gozdovih imamo 1730 ekocelic z ukrepanjem, ki pokrivajo 4775 hektarjev, ter 317 ekocelic brez ukrepanja, ki pokrivajo še dodatnih 787 hektarjev. Namen ekocelic je ohranjanje ali vzpostavitev ustreznih habitatov za zagotavljanje ugodnega stanja posameznih vrst rastlin ali živali.

V sklopu rednega plana izvajanja del je siDG v letu 2018 izvedel več ukrepov, povezanih z varovanjem narave in ohranjanjem naravnega ravnovesja, na primer negovalna dela za ohranjanje biotopov v obsegu 6,34 hektarjev, vzdrževanje gnezdilnic, vzdrževanje pašnikov in travnikov v gozdu v obsegu 27,66 hektarjev, vzdrževanje grmišč in obrežij v obsegu 15 hektarjev, vzdrževanje vodnih virov in kalov v gozdu...

siDG zagotavlja posek samo tistih dreves, ki so izbrana in za možni posek označena ter za katera prejmemo odločbo ZGS. Dela v gozdu izvajamo na način, ki najmanj ogroža gozdni ekosistem. Pri delu v gozdu tako skrbimo, da:

- ▶ uporabljamo pravilna sredstva in tehnologije, ki so prilagojeni naravnim razmeram (stroji za sečnjo ne vstopajo v vodotoke, razen na za to določenih in projektiranih križiščih z vodotoki),
- ▶ se sečne ostanke ne zлага in pušča v strugah potokov in hudournikov, prav tako se jih ne sme puščati na pasiščih živali, v kalih in kalužah, ob vodnih izvirih...,
- ▶ se spravilo ustavi, če so poškodbe na gozdnih tleh zaradi vremenskih razmer prevelike,
- ▶ podpiramo načrtno puščanje odmrlih (habitatnih) dreves,
- ▶ pri gospodarjenju upoštevamo omejitve v mirnih conah, zatočiščih in zimovališčih prostoživečih živali,
- ▶ se na zaščitena območja ne posega oziroma gospodarjenje na nahajališčih ogroženih vrst prilagodimo usmeritvam iz gozdnogospodarskih načrtov.

V siDG podpiramo sonaraven in ekosistemski pristop pri gospodarjenju z gozdovi, ki nasprotujeta uporabi nevarnih fitofarmaceutskih sredstev (FFS). Gospodarjenje z gozdovi brez uporabe tveganih FFS je v skladu s sodobnimi trendi varstva gozda in predstavlja primer dobre prakse. Uporaba FFS je upravičena le v izjemnih primerih. siDG tudi upošteva vse omejitve, ki veljajo pri uporabi teh sredstev v gozdu.

Smernicam trajnostnega gospodarjenja poskušamo v največji možni meri slediti že pri svojem vsakodnevnem delu. Med najpomembnejšimi ukrepi je zamenjava stare iztrošene mehanizacije in njeno nadomeščanje z ekološko bolj sprejemljivimi stroji. Pri gozdarski mehanizaciji, ki jo nabavljamo na novo, vedno poudarek dajemo ekološkemu vidiku. V vseh novih traktorjih so vgrajeni ekološko najbolj sprejemljivi dizelski pogonski agregati euro 6. Prav tako so v strojih biološko razgradljiva olja in ostale bio tekočine, s čimer želimo ob neljubih dogodkih, kot so nezgode in strojelomi, zmanjšati škodljive vplive na gozdnih tleh, rastlinju in vodotokih. Vsaka gozdarska skupina je opremljena s t.i. pivniki, ki bi jih uporabili v primeru izlitij tekočin za preprečitev iztoka v gozdna tla. S tem izpolnjujemo tudi zahteve FSC standarda. Stroje sproti pregledujemo in vzdržujemo ter s tem preprečujemo nenadzorovana iztekanja tekočin, zaposleni pa so poučeni o ravnanjih ob morebitnih neljubih dogodkih. V pogodbe z vzdrževalci strojev smo vgradili klavzulo o ekološkem delovanju (razgradnja olj, odstranitev pnevmatik, reciklaža...). Daljinsko krmiljenje traktorjev voznikom omogoča tudi uravnavanje moči delovanja motorja in ugašanje v času opravljanja drugih del. S tem se zmanjšuje poraba goriva in posledično vpliv na okolje. Na nekaterih specifičnih terenih naši izvajalci les še vedno spravljajo s konji, kar je več kot dvakrat dražje, kot če bi les spravljali s stroji.

Skupaj z Gozdarskim inštitutom Slovenije in Zavodom za gozdove Slovenije skrbimo tudi za oblikovanje mreže semenskih sestojev, katerih namen je pridobivanje gozdnega reprodukcijskega materiala.

V letu 2018 je siDG pristopil k podpisu Kodeksa obnašanja v naravi, ki ga je pod okriljem Zveze tabornikov Slovenije podpisalo 27 različnih organizacij. Kodeks smo promovirali tako na družbenih omrežjih kot v glasilu Korenina.

Živalski svet

Po raziskavah v srednjeevropskih bukovih gozdovih živi okoli 7.000 različnih živalskih vrst, vsaka od njih pa ima svojo ekološko vlogo v naravi. Med gozdnimi živalmi je največ žuželk, tako po številu različnih osebkov kot tudi po številu različnih vrst.

V Sloveniji so prisotne tudi nekatere živalske vrste, ki so v večini evropskih držav že izginile, kot na primer velike zveri. Ta živalska pestrost je posledica ugodnih naravnih razmer, predvsem ohranjanje velikih gozdnih kompleksov. Pomembno je k temu pripomoglo tudi upravljanje prostoživečih živali, ki jih je v zadnjih desetletjih izvajala javna gozdarska služba.

V državnih gozdovih gozdarji puščajo določen delež odmrlega drevja (ležeče, stoječe, votlo), kar je zelo pomembno za razvoj velikega števila žuželk, ki so ključne za delovanje gozdnega ekosistema. Na območju vseh državnih gozdov gozdarji načrtno puščajo več sušic in podrtic zaradi zadrževanja vlage, ohranjanja habitatov in ohranjanja biotske pestrosti. V državnih gozdovih imamo tako zagotovljen predpisan delež odmrlega lesa.

Naselitev risa

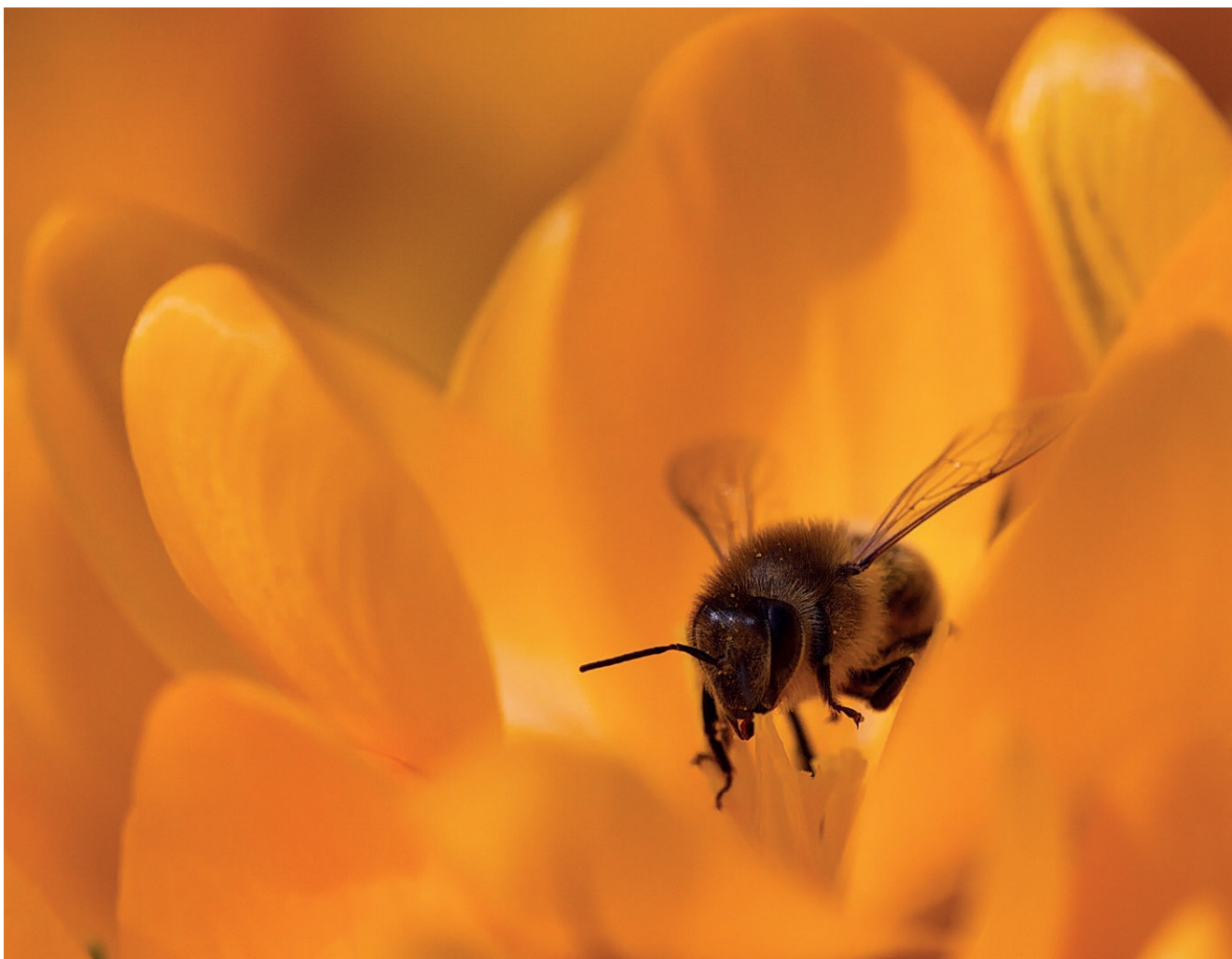
Poleg naselitve risov, s katero se bo dinarska populacija risov reševala pred ponovnim izmrtjem, je cilj evropskega projekta LIFE Lynx tudi tesno sodelovanje s prebivalci območja doselitve risov. Posvetov, ki jih organizirajo na območjih postojnsko-bistriških občin in kočevsko-ribniških občin, se aktivno udeležujejo tudi predstavniki siDG. V okviru teh posvetov posebno pozornost namenjajo obveščanju lokalnega prebivalstva, ozaveščanju o pomenu risov v sodelovanju s šolami, možnost trženja ponovne naselitve risov v ekoturizmu.

Čebele in druge pomembne žuželke

Ker je Slovenija nadpovprečno gozdnata država in gozdovi predstavljajo edini večji ostanek ohranjene narave, čebelarstvu gozdovi predstavljajo pomembno pašo, kakovosten gozdni med pa je zelo cenjen in iskan. Čebela je na drugi strani v gozdu koristna, saj žuželke oprašujejo tudi veliko gozdnih dreves in drugih rastlin. Do konca leta 2018 je siDG izdal sedem soglasij za premične čebelnjake.

Opraševalno funkcijo opravljajo različne skupine žuželk. Poleg medonosne čebele so pogosti čmrlji, čebele samotarke, metulji, razni dvokrilci in druge žuželke. Medonosne čebele v gozdu oprašujejo drevesne vrste, kot so pravi kostanj, lipa, javor, robinija, mali jesen, vrste rodu *Sorbus*, vrste iz rodu *sliv*. Čebele so pomembne tudi pri opraševanju gozdnih jagod in borovnic. Tako prispevajo k vzdrževanju gozdnega ekosistema, saj so plodovi teh vrst pomembni za različne skupine živali, kot so jelenjad in srnjad, razne gozdne ptice in medved.

V Sloveniji je čebelja paša kartirana s funkcijo pridobivanja drugih gozdnih dobrin, ki vključuje še druge dejavnosti (na primer plodovi gozdnih rastlin, zdravilna zelišča, gobe...). Da bi izboljšali razmere za večjo izrabo gozdnih paš, siDG vsako leto v program sadnje vključuje tudi medovita drevesa. Letno gozdove obogatimo z okoli 20.000 sadikami jelke, češnje, divje hruške, jablane, jerebike, kostanja, lesnike, lipe...

Gozdno-lesne verige

siDG je pomemben dobavitelj okroglega lesa v Sloveniji, s čimer v veliki meri prispeva tudi k razvoju zelene ekonomije, razvoja podeželja in krožnemu gospodarstvu.

siDG predstavlja prvi člen večjega števila gozdno-lesnih verig, ki ga uresničuje z zagotavljanjem stabilne dobave različnih gozdnih lesnih sortimentov. Prav stabilnost dobave surovine ter zagotavljanje enakih pogojev za nakup lesa iz državnih gozdov vsem poslovnim subjektom sta bila glavna vzroka za spremembo sistema gospodarjenja z državnimi gozdovi in ustanovitev družbe siDG.

Možni posek lesa v slovenskih gozdovih, ki je določen z gozdnogospodarskimi načrti, se je v zadnjih 25 letih več kot podvojil, in sicer s 3,1 milijonov m³ na 6,8 milijonov m³. Realizacija poseka lesa v gozdovih je manjša od načrtovanega, se je pa realizirani letni posek lesa v zadnjih petih letih (predvsem zaradi posledic naravnih ujm v gozdovih) približal načrtovani količini možnega poseka in znaša med 5 in 6 milijoni m³ lesa.

(Vir: ZGS)

Eden od ključnih ciljev gospodarjenja z državnimi gozdovi je namreč tudi prispevanje k vzpostavitvi in razvoju gozdno-lesnih verig, kar je zapisano že v samem Zakonu o gospodarjenju z gozdovi v lasti Republike Slovenije, na podlagi katerega je bila ustanovljena družba siDG. Za doseganje tega cilja smo v družbi oblikovali več različnih ukrepov. Družba siDG v tem smislu deluje s prodajo lesa po t.i. dolgoročnih pogodbah ter z možnostjo sklenitve pogodbe o dobavi lesa strateškim investitorjem v lesni industriji.

siDG je v začetku leta 2018 sklenil prve dolgoročne pogodbe za dobavo lesa. Prvič v samostojni Sloveniji so domači predelovalci lesa dobili možnost, da na transparenten in pravičen način pridejo do lesa. siDG jim ta les zagotavlja po triletnih pogodbah, kar je ključno za razvoj slovenske lesne industrije. S skupaj 151 predelovalci gozdnih lesnih sortimentov smo v letu 2018 sklenili za 715.800 m³ dolgoročnih pogodb. Zaradi zasičenosti trga, ki je bil posledica obsežne sanitarne sečnje po vetrolomu, smo kupcem v istem letu po dolgoročnih pogodbah ponudili povečanje pogodbenih količin iglavcev za 40 % (skupaj 111.887 m³) in zamenjavo sortimentov listavcev za sortimente iglavcev (118.705 m³). Dodatno smo objavili še en razpis za prodajo 300.000 m³ po dolgoročnih pogodbah. V letu 2019 načrtujemo posek in prodajo lesa v višini 1.300.000 m³ lesa, večino prodaje (preko 75%) bomo realizirali na podlagi že sklenjenih dolgoročnih pogodb s predelovalci lesa v Sloveniji.

Pomembno je, da siDG s takšno obliko prodajne politike bistveno zmanjšuje svoje tveganje pri prodaji. Vzpostavitev dolgoročnih partnerskih odnosov, razpršenost prodaje in prodaja gozdnih lesnih sortimentov dejanskim predelovalcem so ključni dejavniki zmanjševanja tveganja na strani siDG.

Drug bistven ukrep, s katerim bomo v praksi udejanjili navedeni cilj, pa je nadgradnja naše hčerinske družbe Snežnik, d.o.o. Kočevska Reka. To smer razvoja potrjuje tudi spremenjeni strateški načrt družbe siDG v delu, ki se nanaša na razvoj gozdno-lesnih centrov. Računamo, da se bo Snežnik od vseh potencialnih gozdno-lesnih centrov najprej razvil in postal pilotni model razvoja gozdno-lesne verige.

Certificiranje

Vsi državni gozdovi so certificirani tako po FSC® kot po PEFC standardu, kar dokazuje, da z gozdovi gospodarimo celostno in na visoki kakovostni ravni.

FSC (Forest Stewardship Council) oz. Svet za nadzor gozdov je svetovna, neodvisna, nevladna, neprofitna organizacija, ki promovira trajnostno gospodarjenje z gozdovi, ki je okolju prijazno, družbeno koristno in gospodarno. FSC oznake lahko najdemo na produktih iz lesa in papirja, kot tudi na nekaterih nelesnih gozdnih proizvodih, kot je na primer lateks. FSC logotip uporabljajo svetovno znana podjetja, kot so IKEA, Tetra Pak, Mondi PLC, McDonalds, Hewlett-Packard... Multinacionalka IKEA, porabnik 1 % svetovne proizvodnje lesa, denimo načrtuje, da bo do leta 2020 dobavljala les, papir in lepenko izključno iz trajnostnih virov, ki bodo FSC certificirani ali reciklirani.

Zaradi povpraševanja kupcev po **PEFC (The Programme for the Endorsement of Forest Certification)** certificirani surovini je siDG leta 2017 pridobil tudi PEFC certifikat. PEFC sistem certifikacije temelji na neodvisnosti, neprofitnosti in promovira trajnostno gospodarjenje z gozdovi.

siDG kupcem sedaj prodaja certificirane gozdno lesne proizvode po obeh certifikacijskih shemah. Naš namen je predvsem domačemu kupcu olajšati poslovanje in mu omogočiti prodajo izdelkov iz državnega lesa brez ovir vezanih na certifikacijsko poreklo surovine. Le tako bodo lahko kupci državnega lesa enakovredno nastopali na zahtevnem svetovnem trgu.

Oskrba prebivalcev

siDG zagotavlja prebivalcem les za kurjavo preko prodaje drv fizičnim osebam. Vsaka fizična oseba lahko od siDG kupi drva, če so na voljo, količina pa je za posameznika omejena na 30 m³ letno. Cena, ki vključuje tudi prevoz, je enotna za celo Slovenijo. Letno gospodinjstvom prodamo okoli 20.000 m³ drv.

Prodaja sečnih ostankov prebivalcem glede na trenutno veljavna pravila ni možna. Glavni razlog je v veljavnih predpisih, po katerih lahko izvajanje del v državnih gozdovih prevzemajo le registrirani izvajalci z ustrezno izobrazbo za izvajanje del in varstvo pri delu, ter veliki odgovornosti z vidika varnosti in zdravja pri delu. Vsako delo v gozdu je izredno nevarno, zato je tudi z vidika varnosti za fizične osebe bolje, da drva naročijo in se s tem izognejo morebitnim poškodbam v gozdu.

Izobraževanje in raziskave

S Srednjo gozdarsko in lesarsko šolo Postojna, Srednjo lesarsko šolo Maribor in Šolskim centrom Grm Novo mesto smo sklenili pogodbe o dopustitvi izvajanja javnega izobraževalnega programa s področja gozdarstva. V uporabo smo jim skupaj dodelili skoraj 360 hektarjev državnih gozdov.

siDG je partnerjem projekta RockTheAlps v državnih gozdovih na območju Dražgoš omogočil izvedbo terenskega eksperimenta o spremljanju učinkov padajočega kamenja na stoječe drevje. Na podlagi spremljanja rasti in vitalnosti poškodovanih dreves bodo pripravljene smernice za ravnanje s poškodovanimi drevesi.

V letu 2019 bomo začeli s financiranjem manjšega obsega raziskovalnih projektov. Predvidevamo javni razpis za raziskovalne projekte, ki so trenutno ključni za nadaljnji razvoj siDG. K oddaji predlogov bomo povabili vse raziskovalne institucije, ki imajo v Sloveniji reference s področja raziskovalnega dela v gozdarstvu. Obseg takšnega sodelovanja bomo v prihodnje razširili in glede na specifično raziskovalnih projektov omogočili postavitev raziskovalne infrastrukture v državnih gozdovih ter raziskave delno ali v celoti financirali.

